

T. B. M. M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 01.02.2003
Sayı : 41

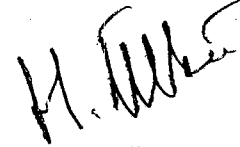
2/76-749/3218

31.1.2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Jeotermal Kaynaklar ve Mineralli Sular Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Saygılarımla arz ederim.

Hakkı ÜLKÜ
İzmir Milletvekili

GENEL GEREKÇELER

Türkiye jeotermal kaynakların aranması ve değerlendirilmesine yönelik bilimsel çalışmaların başlangıcı yaklaşık kırk yıl öncesine uzanmaktadır. Bu dönem içerisinde yapılan çalışmalar, ülke potansiyelini tam olarak belirleyecek yeterlilikte olmasa bile çalışmalar göstermiştir ki ülkemiz jeotermal kaynaklar açısından oldukça zengin imkanlara sahiptir. Ancak, bu imkanlardan yeterince istifade edildiğini söylemek mümkün değildir. Ülkemizde uzun yıllardır Jeotermal kaynakların geleneksel kullanımı olan Ilıca/Kaplıca dışında ticari ve kaynağın yapısı ve özelliklerine dayalı uygulamalı bulunmamaktadır. Halbuki bu dönemde dünyada jeotermal kaynaklar yeni uygulama alanları ile insanlığın hizmetine sunulmuş ve bu konuda büyük yatırımlar yapılmıştır. Özellikle son yıllarda artan temiz enerji ihtiyacı ve çevre kirliliği yaratmayacak enerji kaynaklarına yönelim bu kaynağın önemini daha da artırmıştır.

Ülkemizde son yıllarda bazı il ve ilçelerde bu kaynağa dayalı özellikle konut ısıtmacılığına yönelik tesislerin kurulması, bu kaynağın daha iyi tanınmasına vesile olmuştur. Diğer taraftan genel olarak jeotermal kaynaklar ile aynı jeolojik sistem içerisinde bulunan mineralli sulardan da daha fazla istifade edebilme yönünde yatırımlar başlamıştır. Bu uygulamaların sayıca giderek artması, jeotermal kaynaklar ve mineralli sular konusundaki mevzuat yetersizliğinin ve boşluğunu da gündeme getirmiştir.

Kaynaklar ile ilgili hukuki alanda tam bir karmaşa söz konusudur. 927, 4268, 6977 ve 3487 sayılı kanunlar, sadece içmeye, yıkanmaya mahsus sıcak ve soğut şifalı sulara ait olup genellikle kaplıcalar ile ilgili olduğundan, günümüzce teknolojik uygulamaları kapsamında elektrik üretimi, ısıtma, soğutma mineral-gaz edinmesi termal turizmi ve tedavi amaçlı uygulamalara yönelik esasları bilimsel ve teknik anlamda taşımadığından yetersiz kalmaktadır.

Anayasanın 168 inci maddesinde yer altı kaynaklarının hangi esas ve usuller çerçevesinde işletilebileceğinin kanunla belirlenmesi gerektiği öngörülmüş olmasına rağmen, jeotermal kaynaklar ve mineralli sular konusunda bugüne kadar, Anayasanın bu maddesinde belirtilen esaslara uygun bir yasal düzenleme getirilememiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi daha bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde inceleme ve etüt yaparak; kaynak varlığının tam olarak ortaya çıkarılması, kaynaktan daha fazla istifade edilmesi, kaynak israfının ve çevre kirliliğinin önlenmesi, temiz enerji ihtiyacının karşılanması konut ısıtma, termal ve sağlık amaçlı gibi entegre kullanımın yaygınlaştırılması uygulamasına en sağlıklı şekilde ve süratle geçilebilmesi için böyle bir yasal düzenlemeye acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesi ile hukuki alandaki karmaşa ve boşluk ortadan kalkacak, ruhsat hakları tek elden ve düzenli bir şekilde yürütülebilecek, ayrıca bu Kanunla jeotermal kaynakların modern uygulamalarına geçilebilecek yerli ve yabancı yatırımcılar teşvik edilerek faaliyetlerin etkin bir şekilde izlenmesi ile verimin artırılması sağlanacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 – Madde ile Kanunun jeotermal kaynaklar ve mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla hazırlandığı ve bu kaynaklar üzerinde hak sahibi olunmasının esas ve usullerini kapsadığı belirtilmiştir.

Kanunla jeotermal kaynaklar ve mineralli sularla ilgili faaliyetlerin bu mevzuat için değerlendirileceği, bu kaynakların kullanılmasına yönelik tesislerle ilgili izin işlemlerinin bu kanun kapsamında olmadığı belirtilmiştir.

Madde 2 – Madde ile, kanunda geçen bazı ibarelerin, hangi anlamda kullanıldığı, hangi anlamın yüklendiği ve bu sözcüklerin hangi çerçevede doğrultusunda sınırlandırıldığı ile ilgili genel ve kısa açıklamalar yapılmıştır.

Madde 3 – Bu madde ile, jeotermal kaynaklar ve mineralli suların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesinin, milli hedeflere en uygun şekilde değerlendirilmesinin ve ekonomiye kazandırılmasının bir Anayasa hükmü olduğu ve bunun bu Kanun hükümleri ile mümkün olacağı hükmü getirilmiştir.

Madde 4 – Anayasa’da tanımlanan eşitlik ve fırsat eşitliği ilkesi ile uyumlu olması açısından ruhsat haklarının gerçek kişilere de verilmesi rekabeti artıracak, tekelleşmenin de önüne geçebilecektir.

Madde 5 – Madde ile, bu Kanuna tabi bir faaliyetin nerelerde yapılıp yapılamayacağı belirtilmektedir. Ruhsat sahibinin girilmesi ve bulunulması yasak olan bölgelerde ve koruma alanlarında, ilgili kuruluşlardan izin almak suretiyle faaliyette bulunabileceği belirtilmiştir. Ruhsat hakkı doğduktan sonra yasak ve koruma altına alınan alanlardaki müktesep haklara güvence getirilmiş, izin alınmasında ilgili kuruluşlar arasında anlaşma sağlanamaması halinde kamu yararının gözetileceği ve konunun ilgili bakanlıklar ve mahalli idare temsilcilerinden oluşan komisyonca incelenerek çözümleneceği ilkesi getirilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin kullanımında bulunan alanlarda herhangi bir faaliyette bulunulmasının ancak izinle olabileceği belirtilmiştir.

Madde 6 – Madde ile, kaynak alanlarında arama faaliyetlerinde bulunabilmek için, alan bazında arama ruhsatı alınması gerektiği; müracaatlarda öncelik hakkının esas olduğu belirtilmiştir. Ruhsat talebinde bulunan kuruluşun arama faaliyetini nasıl yapacağını belirtir bir proje hazırlaması ve bu projenin incelenerek uygun bulunması halinde arama ruhsatının verilmesi ilkesi getirilmiştir. Böylece arama konusunda yetersiz kurum, kuruluş ve şirketlere ruhsat verilmemesi ve sahaların atıl bırakılmaması amaçlanmıştır. Ayrıca, ruhsat sahibinin daha ileri incelemelerde bulunabilmesine imkan tanınarak üç yıl olan arama ruhsatı talebinin gerektiğinde iki yıl daha uzatılması imkanı getirilmiş, arama ruhsatı süresince yapılan çalışmalar konusunda Genel Müdürlüğün önceden bilgilendirilmesi zorunlu kılınmıştır. Böylece kaynak israfı ve çevre kirliliğinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Diğer kanunlara tabi faaliyetleri esnasında kaynak varlığına rastlayanların bunu ilgili Genel Müdürlüğe bildirmesi esası ilkesi getirilerek kaynağın atıl kalmaması, israfının önlenmesi esası ve bildirim sahibine de bir özendirme getirilerek buluculuk hakkının doğacağı belirtilmiştir.

Madde 7 – Kanunun bu maddesinde, işletme ruhsatının, projede belirtilen tesislerde kullanılacak su miktarı esas alınarak kuyu bazında verileceği, bunun yanında kaynaktan birden fazla amaçla veya entegre olarak faydalanılması halinde her bir faaliyet alanı için de kullanım hakkı verilmesi esası getirilmiştir. Böylece, aynı kaynak alanında birçok müteşebbisin faaliyette bulunmasına imkan sağlanmıştır. Kullanım hakları da belirtilerek hazırlanacak projelerin teknik kurulca mahallinde incelenerek uygun bulunması halinde işletme ruhsatı ve kullanım hakkı verileceği ilkesi getirilmiştir. Ancak, verilen işletme projesi, kaynağın kapasitesinden yeterince yararlanmayı sağlamaması halinde Genel Müdürlüğe bu alanda yapılacak başka işletme ruhsatı taleplerini değerlendirme imkanı getirilerek; bu kaynak alanından azami derecede istifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, kaynak alanlarının sahada işletme ruhsatları bulunsa dahi, bu haklar korunarak tekrar arama ruhsatına konu edebileceği ilkesi getirilerek arama faaliyetlerinin gelişen teknoloji ışığında sürekli kılınması amaçlanmıştır.

Ruhsat süresinin onbeş ile kırkdokuz yıl arasında olacağı, tesislerin ekonomik ömrünün dolmaması veya yeni yatırımların yapılması halinde ruhsatın süresinin altmış yılı aşmayacak şekilde temdit edileceği belirtilmiştir. Ancak, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde ruhsat süresinin Bakanlar Kurulu Kararı ile daha fazla uzatılabilmesi imkanı getirilerek kamu menfaatinin ön plana alınması ve bu yönde olan yatırımlara uzun vadede bir güvence sağlanması amaçlanmıştır.

Yürütülen faaliyetlerin nazari ve mahallinde tetkikinin takibi, bilimsel ve teknik yapıp-yapılmadığının izlenmesi ve bunların akabinde uygulanacak müeyyideler belirtilmiştir.

Ruhsat sahibinin sahada sürdürdüğü faaliyetleri Genel Müdürlüğe bildirmesi, proje değişiklikleri ile üretim ve enjeksiyon amaçlı yeni kuyu açılmasında Genel Müdürlüğün uygun görüşünün alınması şartı getirilerek, kaynak alanlarındaki kontrolsüz faaliyetlerin önüne geçilmesi, israf ve çevre kirliliğinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 8 – İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahiplerinin kaynağı atıl bırakmamaları maksadıyla kullanım haklarını termin planında belirttikleri sürede işletmeye almaları zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, maddede hak sahiplerinin beklenmeyen nedenlerle süresinde işletmeye geçememeleri halinde sürenin uzatılması imkanı da sağlanmıştır. Süre uzatımında da kaynağın işletmeye alınmaması durumunda kullanım hakkının kaynağın atıl kalmaması için başka müteşebbislerce değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 9 – Bu maddede jeotermal kaynakların aranmasından işletilmesi aşamasına kadar geçen her dönemde etkin olan ana disiplin Jeoloji'dir. Faaliyetin aşamasına göre ilgili diğer meslek dallarından en az birinin yer alması gerekmektedir.

Madde 10 – Kaynak ve bağlı olduğu jeolojik sistem ile ilgili yürütülecek faaliyetlerin bilimsel esaslar dahilinde ve daha teknik olarak yürütülmesi için bir teknik kurul kurulmuştur. Bu kurulun hangi kurum ve kuruluşlardan müteşekkil olacağı görev ve yetkilerinin neler olacağı belirtilmiştir.

Kurul, belirli ilkeleri gözeterek görev yapacaktır. Böylece kaynaktan azami ölçüde istifade edilmesi, çevrenin kirletilmemesi, belirli kurallara bağlı olarak ve en uygun şartlarda bu kurul tarafından denetlenerek yürütülmesi esası getirilmiştir.

Madde 11 – Kanunda projelerin incelenmesi ve faaliyetlerin denetlenmesine önem verilmiştir. Bu amaçla Genel Müdürlük tarafından teşkil edilen teknik kurula yetki verilmiştir. Bu amaçla Genel Müdürlük tarafından teşkil edilen teknik kurula yetki verilmiştir. Kanunda projelerin incelenmesi ve faaliyetlerin denetlenmesi esasının doğrudan Genel Müdürlük elemanları tarafından yapılabileceği gibi teknik kurul tarafından da yapılabileceği belirtilmiştir.

Madde 12 – Madde ile, Kanunda faaliyetlerin sürekliliği ve etkinliği amaçlanmış olmakla birlikte, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, hak sahiplerine geçici tatil imkanı sağlanmıştır. Böylece hak sahibinin beklenmeyen bazı nedenlerle mağdur olmaması için belli bir süre tanınırken, bu süre sonunda uyması gereken hususlar açıklanmıştır.

Madde 13 – Bu maddede, Devletin hüküm ve tasarrufunda olan yer altı kaynaklarının işletilmesinden Devlet hakkı ödenmesi esası getirilmiştir. Diğer yandan kaynağın bulunduğu yörenin kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla mahalli idareler hakkı, sektörü desteklemek amacıyla Fon payı ödenmesi öngörülmüştür. Ödenecek bu hakların, hesaplanma şekli de gösterilmiştir.

Kanunda kaynak aramacılığını teşvik etmek amacıyla buluculuk hakkı tesis edilmiştir. Buluculuk hakkı, arama döneminde yapılan çalışmalar sonucunda varlığı ve boyutları ile ortaya konulan alan için olduğu gibi, sondaj yaparak yüzeye çıkarılan akışkana da verilmektedir. Bu alandan veya sondaj kuyusundan istifade eden hak sahibi, bulucusuna maddede belirtilen esaslara göre bir pay ödemekle yükümlü kılınmıştır. Böylece o alanda kaynak ile ilgili çalışma yapan bu çalışmayı bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde belgeleyenlerin teşviki amaçlanmıştır.

Madde 14 – Bu madde ile, kaynak üzerinde verilmiş arama, işletme ruhsatları ve kullanım haklarının devredilebilmesi imkanı getirilmiştir. Ayrıca, herhangi bir nedenle düşmüş hakların ilan edilerek duyurulması sonucunda birden fazla müracaat olması halinde ise, ihale ile hak sahipliğinin belirlenmesi esası öngörülmüştür. Değişik nedenlerle ihale edilecek hakların doğrudan ve hemen yapılamayacağı kaynağın, bağlı olduğu sistemin özellikleri, bulunduğu konum ve çevrenin durumu gözetilerek bir ön inceleme ve değerlendirmeden geçirileceği belirtilmiştir.

Ayrıca, teminatları nasıl belirleneceği, haklar için tutulacak sicile nelerin işleneceği ve kayıtlarında nelerin bulunacağı belirtilmiştir.

Madde 15 – Kaynak alanlarında sürdürülen arama ve işletme faaliyetleri esnasında özel mülkiyete konu arazilerde özel mülk sahibi ile anlaşmazlık çıkması halinde, arama ve işletme ruhsatı döneminde irtifak ve intifa tesisi hakkı getirilmiştir. Maddede ayrıca işletme ruhsatı döneminde kuyu yeri, isale hattı için kamulaştırma imkanı sağlanmıştır. Kamu yararının ortada kalkması halinde kamulaştırılan arazinin eski sahibine rayiç bedel üzerinden iadesi öngörülmüş olup, böylece mülk sahiplerinin hakkının korunması amaçlanmıştır.

Kamulaştırma işleminin hangi mevzuata göre ve nasıl yapılacağı ve gerekli sürenin ne olduğu belirtilmiştir.

Madde 16 – Bu maddede kaynaklar üzerine haciz, ihtiyati tedbir, rehin konulması ve ipotek tesisi ile ilgili esaslar belirtilmiştir. Kaynağın işletilmesi için, zaruri olan tesis ve malzemelere haciz, ihtiyati tedbir ve rehin ayrı ayrı konulamayacağı, ancak haklar ile tesislerin bir bütün halinde haciz ve ihtiyati tedbire konu edilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca, ipotek tesisinin nasıl yapılacağı, nasıl uygulanacağı ve süresinin ne olduğu belirtilmiştir. Böylece işletmeciliğin sürekliliği teminat altına alınmıştır.

Madde 17 – Jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması ve işletilmesini teşvik etmek amacıyla Madencilik Fonundan kredi verilmesi öngörülmüştür.

Madde 18 – Madde ile, Kanunda kaynağı oluşturan sistemin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesine özel önem verilmiştir. İşletme döneminde hak sahibinin çevre mevzuatı gereğince yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Kaynağı oluşturan sisteminin bozulmaması, çevrenin kirlenmemesi projelerin ve faaliyetin temel ilkesi ve hedefi olduğundan bu hususlara dikkat etmeyen hak sahiplerine belirli yaptırımlar getirilmiştir.

Madde 19 – Madde ile, kaynak haklarının terk edilmesi halinde çevre ile ilgili emniyet tedbirlerinin alınma zorunluluğu getirilmiştir.

Hakların değişik nedenlerle sona ermesi halinde gerekli tedbirlerin alınması gerektiği, daha sonra bu hakların devlete intikal edeceği belirtilmiştir. Haklarının dışındaki diğer menkul nitelikli tesis, alet ve malzemenin hak sahibine ait olduğu belirtilmiştir.

Madde 20 – Kaynak konusunda uzman kuruluş olan Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün yerde istediği serbest çalışmayı yaparak daha çok saha, kuyu ve bilimsel raporları ortaya koyması, bunların da ülke ekonomisi ve insanının istifadesine sunulması amaçlanmıştır. Bu hususa, bir öncelik ve ayrıcalık verilerek bu kurumun rahat müdahalesiz, formalitesiz, sürekli ve hızlı çalışması esası benimsenmiştir.

Madde 21 – Madde ile, bu Kanunun uygulanmasına dair uygulama yönetmeliğinin altı ay içinde çıkarılarak belirlenen usul ve esaslar dahilinde bu konunun yürütülmesi amaçlanmıştır.

Madde 22 – Madde ile, bu kanunun uygulanabilmesi için yürürlükte olan bazı mevzuatın kaldırılması öngörülmüştür.

Madde 23 – Madde ile, kaynakların bazılarını işleten ve işlettiren mahalli idarelere bir yetki devri yapılabileceği belirtilmiştir.

Kaynak sisteminin esas bir yapıya sahip olması ve bu sistemin bozulmaması çevrenin kirlenmemesi, kaynağın israf olmaması ve yenilebilirliğinin sürekli tesis için, bu konuda bilimsel ve teknik esaslarla donatılmış olmak gerekmektedir. Mahalli idarelerin bu konuda gerekli donanımına sahip bir yapı oluşturmaları durumunda, Bakanlık yetki ve sorumluluklarını ilgili mahalli idarelere devredilebileceği öngörülmüştür.

Geçici Madde 1- Bu madde, kanunun uygulanmasına başlamadan önce sağlıklı bir veri tabanı oluşturmak üzere ülkemizde çalışması yapılmış kaynaklar konusunda yapılan tüm çalışmalara ait bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi amacı ile düzenlenmiştir. Böylece hem bunların bir elden yürütülmesi, hem de bu çalışmaların yeterli olup olmadığına bağlı olarak hareket stratejisi tesis edileceği belirtilmiştir.

Geçici Madde 2 – Bu madde ile kanunun yayım tarihinden önce kazanılmış hakların bu kanuna intibak zorunluluğu getirilmiştir. Böylece en son teknoloji ile çalışabilme ve tek el ve tek bir mevzuatla, uzman bir denetim, kontrol ve hak sahibini yönlendirerek kaynaktan azami ölçüde istifade amaçlanmıştır.

Geçici Madde 3 – Bu madde ile mevcut hakların güvence altına alınması ile intibakların, kaynağı bizzat kullanan kuruluşlar adına yapılması, böylece mevcut yapının olabildiğince korunması amaçlanmıştır.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün bugüne kadar yaptığı etütler ile ortaya koyduğu kaynak alanlarında buluculuk hakkının saklı olduğu ve bundan sonra da kendi bütçesi ile yapacağı çalışmalarla ortaya koyacağı sahalar ve kuyular için gerekli bilgi ve belgelerle buluculuk belgesi talep edebileceği, böylece aynı yerin bir başkası tarafından istismar edilmesinin önüne geçilmesi ve hak edenin de hakkının verilerek bu konuda teşvik edilmesi gerektiği esası getirilmiştir.

Turizm alanlarında kaynak üzerinde hak vermesi yetkisi uygulamada birlik sağlamak amacıyla, Turizm Bakanlığınca verilen haklar korunarak bu kanun hükümlerine tabi kılınmıştır. Ancak, bu alanlardaki turizme dönük tesislerin kurulmasına ilişkin olarak Turizm Bakanlığınca ruhsat veya izin verme yetkileri saklı tutulmuştur.

927 Sayılı kaplıca kanununa dayanılarak valiliklerce verilen ruhsatlara ilişkin tebliğler, yasal dayanaktan yoksundur. Çünkü söz konusu kanun şifa amaçlı kaynakları kapsar. Seracılık, ısıtmacılık ve elektrik üretimi gibi geniş bir yelpazede kullanılabilen jeotermal kaynaklar doğrudan enerji ile ilintilidir.

Geçici Madde 4 – Anayasa da tanımlanan eşitlik ve fırsat eşitliği ilkesi ile uyumlu olması açısından ruhsat haklarının gerçek kişilere de verilmesi rekabeti arttıracak, tekelleşmenin de önüne geçebilecektir.

Geçici Madde 5 – Kanunun yayımından önce hak sahibi olan gerçek kişilerin dördüncü madde hükümlerine göre şirketleşmeleri zorunluluğu getirilmiştir.

Madde 24 – Yürürlük maddesidir.

Madde 25 – Yürütme maddesidir.

JEOTERMAL KAYNAKLAR VE MİNERALLİ SULAR KANUNU TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç ve Kapsam

Madde 1 – Bu kanunun amacı; jeotermal kaynaklar ile mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde aranması, geliştirilmesi, üretilmesi, korunması, üzerinde hak sahibi olunması, devredilmesi, terk edilmesi, sona erdirilmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektedir.

Bu kanun, jeotermal kaynaklar ile mineralli suları kapsar. Maden ve petrol mevzuatına tabi gazlar ile kaynağın kullanıldığı tesislere ilişkin ruhsat ve izinler bu Kanun kapsamına dahil değildir.

Tanımlar

Madde 2- Bu kanunda geçen;

Jeotermal Kaynak: Yerkabuğunun derinliklerindeki ısı nedeniyle sıcaklığı sürekli olarak bölgesel atmosferik ortalama sıcaklığın üzerinde olan, çevresindeki sulara göre daha fazla miktarda erimiş madde ve gaz içerebilen doğal su, buhar ve gazlar ile kızgın kuru kayalardan elde edilen su, buhar ve gazları.

Mineralli Su: Şifa ve tedavi amaçlı olarak kullanılan maden suyu ve sodası, içme suyu, şifalı su, tıbbi su, termal suyu ve benzeri adlarla anılan soğuk ve sıcak suları.

Kaynak: Tabii yolla ve sondaj ve kuyularla elde edilen jeotermal kaynakları ve mineralli suları,

Akışkan: Jeotermal kaynak ve mineralli su rezervuarlarından doğal olarak ve kızgın kuru kayalardan elde edilerek kullanılan su, gaz ve buharı

Enjeksiyon: Su, gaz ve diğer akışkanların jeotermal kaynak olarak kullanılabilmesi için yer altındaki jeotermal ve kızgın kuru kaya zonlarına gönderilmesi işlemi,

Reenjeksiyon: Kullanım sonrası akışkanın bir kısmının veya tamamının çevre kirliliğini önlemek ve rezervuar parametrelerini korumak amacıyla, tekrar yer altına gönderilmesi işlemi,

Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,

Genel Müdürlük: Maden İşleri Genel Müdürlüğünü,

Ruhsat: Belirli bir alanda arama ve işletme faaliyetlerinde bulunulabilmesi için verilen yetki belgesini,

Faaliyet: Jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması ve işletilmesiyle ilgili tüm faaliyetleri

Faaliyet Raporu: Her faaliyet döneminde yönetmelikte belirtilen esaslar dahilinde hazırlanan raporu

Kullanım Hakkı: Kaynağın elektrik üretimi, termal turizm, tedavi, ısıtma, soğutma, kurutma, kimyasal madde eldesi gibi birden fazla alanda entegre olarak kullanılması halinde her bir kullanım için ayrı ayrı verilen izin belgesini,

Devlet hakkı: Kaynağın üretiminden sağlanacak gelirin Devlet payına düşen kısmını,

Mahalli idareler Hakkı: kaynağın üretiminden sağlanacak gelirin il özel idare ve belediye payına düşen kısmını,

Buluculuk Hakkı: Herhangi bir ruhsat döneminde kaynağın bilimsel ve teknik yöntemler ile varlığının ortaya çıkarılması ile kazanılan hakkı,

Teminat: Kaynağın değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerde, bu Kanun hükümlerine ve tekniğe uygun çalışmayı temin amacıyla nakdi olarak alınan geçici bedeli,

Fon: Madencilik fonunu,

Termin Planı: Kaynağın kullanılmasına yönelik olarak hazırlanan projelerde belirtilen faaliyetlerin başlanması, gelişimi ve bitirilmesi ile ilgili sürenin planlanmasını ,

Teknik Kurulu: Genel müdürlükçe projelerin nazarı olarak ve mahallinde incelenmesi, faaliyetlerinin denetlenmesi ve buna ilişkin görüş oluşturma amacı ile faaliyetin yeri ve özelliğine göre genel müdürlük, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve meslek odaları temsilcilerinin katımlı ile oluşturulan kurulu ,
İfade eder.

Devletin Hüküm ve Tasarrufu

Madde 3- Jeotermal kaynaklar ve mineralli sular devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, bulundukları arzın mülkiyetine tabii değildir.

Ruhsat Hakkı

Madde 4 – Jeotermal kaynak ve mineralli sulara ilişkin faaliyetlerin yapılabilmesi için, bu kanuna göre ruhsat alınması zorunludur. Ruhsat Hakkı yeterlilik belgesi bulunan, medeni hakları kullanmaya ehil T.C. vatandaşlarına (gerçek kişilere), bu tür hakları kullanabileceği statüsünde yazılı Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliğe haiz kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına verilir.

Bu kanuna göre, yürürlükte olan arama ve işletme ruhsatı üzerine başka ruhsat hakkı verilmez.

Faaliyetlerin İzne tabi Olduğu yerler

Madde 5 – Ruhsat alınması, ruhsat sahibine, bu Kanunla veya başka bir kanunla girilmesi veya bulunulması yasak olan bir yere girme veya o yerde faaliyete bulunma hakkı vermez. Yasak bölge ve koruma alanlarında ilgili kuruluşlardan izin alınması halinde faaliyette bulunabilir. Ruhsat hakkı doğduktan sonra diğer kanunlara göre yasak ve koruma altına alınan alanlarda bu kanuna göre alınmış müstesna haklar saklıdır. İzin alınması ile ilgili uyumsuzluklar ve çevre ile ilgili ihtilaflar, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde ilgili bakanlıklar ve mahalli idare temsilcilerinin görüşü alınarak bakanlıkça oluşturulan geçici bir komisyonca çözümlenir.

Ancak, Türk Silahlı Kuvvetlerine tahsis edilmiş alanlarda ve savaş hali, olağanüstü hal gibi durumlarda faaliyetler söz konusu kuruluşun iznine tabi olarak sürdürülür. Gerekli izinler alınmadan yapılan faaliyetler durdurulur ve teminatı Fona irad kaydedilir. Tekerrürü halinde her seferinde teminat 5 katına çıkarılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Ruhsatlar

Arama Ruhsatı

Madde 6 – Arama ruhsatı müracaatı 1/25.000 ölçekli pafta adı ve koordinatları belirtilerek Genel Müdürlüğe yapılır. Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Müracaat sahibine ruhsat hakkı sağlanıp sağlanmadığı tebliğ edilir. Müracaat sahibi hak sağlandığının tebliğinden itibaren üç ay içinde arama projesi vermekle yükümlüdür. Arama ruhsatı verilmeden önce Genel Müdürlük, projenin teknik ve bilimsel yönden yeterli olup olmadığının tesbiti için teknik kurulca incelenmesini isteyebilir. Projenin uygun bulunması halinde arama ruhsatı verilir.

Arama ruhsatı alanı 5.000 hektarı geçemez. Ruhsat süresi üç yıldır. Bu süre içinde arama faaliyetlerinin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması halinde projede revizyon yapılarak bu süre bir kez ve en fazla iki yıl daha uzatılabilir.

Arama ruhsatının verildiği tarihten itibaren geçen her yıl, bir faaliyet dönemidir. Her faaliyet dönemi sonunda arama faaliyet raporlarının verilmesi zorunludur.

Bu raporların süresinde verilmemesi halinde teminatın tamamı Fona irad kaydedilerek her seferinde iki katına çıkarılır ve üç aylık sürede yatırılması tebliğ edilir. Bu süre içinde yatırılmaması halinde ruhsat fesh edilir. Üçüncü dönem sonuna kadar faaliyet raporlarının verilmemesi halinde süre uzatımı ve işletme ruhsatı talebinde bulunulamaz ve ruhsat fesh edilir. Arama ruhsatı döneminde Genel Müdürlüğün bilgisi dahilinde çevrenin kirletilmemesi kaydı ile test amaçlı üretim yapılabilir.

Diğer kanunlara istinaden yapılan sondaj ve kuyu gibi faaliyetler esnasında kaynak varlığına rastlayan gerçek ve tüzel kişiler durumu Genel Müdürlüğe bildirmek ile yükümlüdür. Yapılan çalışmaların kaynağın ortaya çıkarılması açısından yeterli olması halinde bildirim sahibine buluculuk hakkı doğar.

İşletme Ruhsatı

Madde 7 – Arama ruhsatı sahibinin, arama ruhsat süresinin son günü akşamına kadar işletme projesi ile birlikte Genel Müdürlüğe işletme ruhsatı talebinde bulunması ile işletme ruhsatı alma hakkı doğar.

İşletme ruhsatı, projede belirtilen tesislerde kullanılacak akışkan miktarı esas alınarak verilir. İşletme projeleri, kaynağın özelliklerine dayalı olarak sırası ile elektrik enerjisi üretimi, konut ısıtma, termal turizm ve tedavi amaçlı projeler öncelikli olmak üzere kaynaktan azami ölçüde istifade, entegre kullanım, kaynak rezervuarının korunması ve çevrenin kirletilmemesi ilkeleri gözetilerek hazırlanır. Verilen projeler, Genel Müdürlükçe değerlendirildikten sonra teknik kurul tarafından mahallinde incelenir.

Projenin uygun bulunması halinde, istifade edilecek sondajın yeri, kuyu özellikleri, akışkanın debisi ve nitelikleri ile kullanım hakları belirtilerek işletme ruhsatı ile kullanım hakkı verilir.

İşletme ruhsatı süresi onbeş yıldan az, kırkdokuz yıldan fazla olamaz. İşletme ruhsatı sahibi tesisin ekonomik ömrünün dolmaması, iyileştirme veya tevsi projesi hazırlanması halinde ruhsat süresi bitimine en az bir yıl kala süre uzatımı talebinde bulunabilir. Ruhsatın uzatım şartları ve süresi projenin teknik yönüne bağlı olarak Genel Müdürlükçe belirlenir. Toplam süre altmış yılı geçemez. Ancak, kamunun istifadesine tahsis edilmiş yatırımların söz konusu olduğu hallerde, ruhsat süresi Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile otuzdokuz yıl daha uzatılabilir. Ruhsat, süre sonunda fesh edilir.

Ruhsat sahibi, tabii olarak ve/veya sondajlarla elde ettiği akışkanın, projesinde belirttiği ihtiyaç fazlasını veya kullanım sonrası akışkanı başka amaçlarla kullanılmak üzere, Genel Müdürlükçe projeleri uygun bulunan kuruluş veya şirkete devredilebilir. Bu durumda yeni hak sahibine işletme ruhsatı veya kullanım hakkı verilir.

İşletme ruhsatlarının bulunduğu kaynak alanının sahadaki mevcut hakların korunması ve teknik kurulca uygun bulunması halinde arama ruhsatı verilmek sureti ile geliştirme çabalarına konu edilebilir. Bu gibi hallerde işletme ruhsatı sahiplerine öncelik hakkı tanınır. Geliştirme çabalarının olumlu sonuçlanması halinde, arama ruhsat sahibine de işletme ruhsatı hakkı doğar. Turizm alanı ilan edilen sahalarda da bu hüküm geçerlidir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahipleri arasında çıkacak teknik ihtilaflar teknik kurulca inceleme ve değerlendirmeleri yapılarak Genel Müdürlükçe çözümlenir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, her yıl Mayıs ayının son günü akşamına kadar işletme faaliyet raporunu Genel Müdürlüğe vermekle yükümlüdür. Raporun verilmemesi halinde teminatı Fona irad kaydedilerek her defasında iki katına çıkarılır. Verilmeyen faaliyet raporunun ve irad kaydedilerek iki katına çıkarılan teminatın üç ay içinde tamamlanmaması halinde, tüm faaliyetler durdurulur ve bu tarihten itibaren bir yıl içerisinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde ruhsat fesh edilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, projesinde yapacağı değişiklikleri önceden Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Proje değişikliği hakkında uygun görüş alınmadan uygulamaya geçilemez. Projede yer alan üretim enjeksiyon ve reenjeksiyon kuyularının, Genel Müdürlüğün izni alınmadan sayıları artırılmaz ve kapasite artırımına veya yenilemeye yönelik sondaj çalışmaları yapılamaz. Aksi takdirde bu tür faaliyetler durdurulur ve teminatları on katına çıkarılır.

Kullanım Haklarının İşletmeye Alınması

Madde 8 – Ruhsat sahibi, işletme projesinde belirtilen Genel Müdürlükçe onaylanmış termin planına göre kullanım haklarını işletmeye almakla yükümlüdür. Ancak, gerekçe belirtmek kaydıyla süre uzatımı talebinde bulunulduğu takdirde gerekçeye bağlı olarak Genel Müdürlük termin planında belirtilen sürenin yarısını geçmemek kaydıyla süreyi uzatabilir. Bu süre sonunda da kullanım hakkının işletmeye alınmaması halinde teminat Fona irad kaydedilerek beş katına çıkarılır ve son kez altı aylık ek bir süre verilir. Bu süre sonunda da işletmeye geçilmediği takdirde işletme ruhsatında belirtilen ancak işletmeye alınmayan kullanım hakkı fesh edilir.

Teknik Sorumluluk

Madde 9 – Arama ve işletme ruhsatı süresince, kaynağın aranması, araştırılması, geliştirilmesi, üretimi, enjeksiyonu, reenjeksiyonu ve deşarjı en az bir jeoloji mühendisi gözetiminde yapılır. Çalışmanın aşamasına göre, jeofizik, kimya, petrol, maden v.b. gibi diğer disiplinlerden de mühendisler bulundurulur.

Faaliyet raporları ve projeler; sürdürülen faaliyetin, hazırlanacak projenin ve kullanım hakkının özelliği ve niteliği göz önüne alınarak en az iki farklı meslek disiplininden, biri jeoloji mühendisi olmak üzere en az iki mühendis tarafından hazırlanır ve imzalanır.

Faaliyetin nezaretinde görev üstlenecek mühendislerin meslek deneyimi, yeterliliği ve meslekte en az kaç yıllık olacakları ilgili meslek odalarının da katılacağı komisyonlarda hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

Teknik Kurulun Teşkili, Görev ve Yetkileri

Madde 10 – Teknik kurul, kaynağın bulunduğu coğrafi konum, tabi olduğu jeolojik sistem ve çevre özellikleri dikkate alınarak, bölgesel veya havza esasına dayalı olarak, Genel Müdürlük, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü ve ilgili mahalli idare temsilcilerinden oluşur. Kurula ayrıca faaliyetin yeri ve özelliğine göre Sağlık Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve ilgili diğer bakanlık temsilcileri ve üniversitelerin ilgili bölüm temsilcileri ve ilgili meslek oda temsilcileri de dahil edilir. Koordinasyon Genel Müdürlükçe sağlanır.

Teknik Kurul, inceleme ve denetlemelerinde, kaynaktan azami istifade, entegre kullanım, faaliyetin bilim ve teknolojiye uygunluğu, ekonomikliği, çevrenin kirletilmemesi ve kamu yararı ilkelerini gözetir.

Teknik Kurul, arama, işletme ve kullanım hakkı projelerinin incelenmesi, koruma alanlarının belirlenmesi, akışkanın enjeksiyonu, reenjeksiyonu ve deşarjı, kaynak rezervuarının korunması, faaliyetlerin denetlenmesi ve hak sahipleri arasındaki teknik ihtilafların çözümü görevlerini yerine getirir. Genel Müdürlüğün verdiği görevler yanında, faaliyet süresince incelenmesini ve denetlenmesini istediği konularda öneri getirebilir. Teknik kurul, faaliyetlerle ilgili tüm bilgi ve belgeleri incelemeye yetkilidir.

Teknik Kurul, inceleme ve denetleme sonuçlarına ilişkin görüşlerini Genel Müdürlüğe rapor halinde sunar. Genel Müdürlük bu rapor çerçevesinde gerektiğinde yeniden veya ilave inceleme ve denetleme isteyerek işlem tesis eder.

Faaliyetlerin Denetlenmesi

Madde 11 – Genel Müdürlük faaliyetlerle ilgili denetlemelerini doğrudan yapabileceği gibi teknik kurula da yaptırabilir.

Rezervuarın korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi için acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde 18 inci madde hükümleri uygulanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mer'î mevzuatları gereği sahip oldukları denetim yetkileri saklıdır.

Geçici Tatil

Madde 12 – İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, gerekçe ve süre belirtilmek kaydıyla on gün içinde Genel Müdürlüğe müracaat ederek geçici tatil talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük, talebin uygun görülüp görülmediğini en geç altmış gün içinde hak sahibine bildirir.

Hak sahibi geçici tatil için verilen sürenin bitiminden itibaren en geç altı ay içinde faaliyete geçmeye mecburdur. Bu süre içinde faaliyete geçilmediği takdirde, teminatı Fona irad kaydedilir ve teminatını tamamlaması ve faaliyete geçmesi için hak sahibine altı ay ek süre verilir. Bu süre sonunda da teminat yatırılmaz ve faaliyete geçilmez ise ruhsat fesh edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Devlet Hakkı, Mahalli İdareler ve Buluculuk Hakları İle Fon Payı

Madde 13 – Ruhsat veya kullanım hakkı sahibi, kaynakta faydalanma biçimine bağlı olarak aşağıda belirtilen şekilde hesaplanacak değer üzerinden Devlet hakkı, mahalli idareler hakkı, buluculuk hakkı ve Fon payını ödemekle yükümlüdür.

Bu değer in hesaplanmasında, kaynağın ısı enerjisine dayalı kullanımında tesiste elde edilen yıllık kalori miktarına eşdeğer fuel-oil maliyet bedeli esas alınır. Hesaplamalarda kaynağın kullanıldığı yılın il sınırları içindeki resmi fuel-oil satış fiyatının yıllık ortalaması dikkate alınır.

Kaynağın diğer kullanımlarında, tesiste elde edilen ürünün piyasaya arz değeri ile yıllık tesis kapasitesinin çarpımından elde edilen bedel esas alınır.

Ruhsat veya kullanım hakkı sahibi, bu esaslar çerçevesinde belirlenecek miktarın %1'ini Devlet hakkı olarak Hazineye, %1'ini mahalli idareler hakkı olarak sınırları içerisinde bulunduğu belediyeye, belediye sınırları dışında ise il özel idaresine, %0.5'ini Fon payı olarak Fon hesabına takip eden yılın Mayıs ayı son günü akşamına kadar yatırmakla yükümlüdür. İl özel idareleri, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri mahalli idareler hakkı ödemezler.

Ödenmeyen alacaklar, Devlet alacağı sayılır ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir.

Ruhsat sahibi, sahada yaptığı çalışmalar ile varlığını ortaya koyduğu kaynak alanının ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın buluculuğunu talep edebilir. Talebin, Genel Müdürlük tarafından uygun bulunması halinde buluculuk belgesi verilir. Buluculuk hakkı verilmiş kaynaktan buluculuk hakkı sahibi dışında istifade eden işletmeci, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen esaslara göre tespit edilen gelirin, buluculuk hakkı, alanda ise %0.2'sini, sondajda ise %0.4'ünü takip eden yılın Mayıs ayının son günü akşamına kadar buluculuk hakkı sahibine öder. Buluculuk hakkı kırkdokuz yılı geçemez.

Devir, İhale, Harçlar, Teminat ve Sicil

Madde 14 – Arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları devredilebilir.

Herhangi bir nedenle fesih, iptal veya terk edilmiş arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları altmış gün süre ile Genel Müdürlük ve vilayetlerde ilan edilerek duyurulur. Bu ruhsatlara veya kullanım haklarına birden fazla talep olması halinde ihale edilir. İhale açık artırma sureti ile satılır. Fesh ve iptal veya terk edilmiş işletme ruhsatı veya kullanım haklarının ihale edilip edilmeyeceğine kaynağın konumu, ait olduğu sistemin özellikleri ve çevre kirliliğinin önlenmesi ilkeleri gözetilerek Bakanlıkça karar verilir.

Her türlü ruhsat veya kullanım hakkının alınabilmesi ve devredilebilmesi için harç ve teminatların yatırılması şarttır. Teminat, arama ruhsatı döneminde hektar başına işletme ruhsatı döneminde kullanım haklarına göre her yıl Genel Müdürlükçe belirlenir.

Bu kanun ile verilen bütün haklar için sicil tutulur. Ruhsat veya kullanım hakkı sahibinin adı ve adresi, arama ruhsatının sınırları, kuyuların koordinatlar, kullanım hakları, süreleri, devir, buluculuk, ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir ve ipoteğe ilişkin bilgiler ile hakların sona ermesi sicile işlenir. Sicil alenidir. Haklar, sicile tescili ile geçerlilik kazanır. Ruhsatlar ve kullanım hakları tevdi tarihinde yürürlüğe girer.

İrtifak, İntifa ve Kamulaştırma

Madde 15 – Arama ruhsatı sahibi, arama faaliyeti yapılacak alanda özel mülkiyete konu gayrimenkul sahibi ile anlaşamaması halinde Genel Müdürlüğe müracaat ederek irtifa ve/veya intifa hakkı talebinde bulunabilir. İşletme ruhsatı süresince sadece kuyu tesis yeri ve isale hattı için gayrimenkul sahibi ile anlaşma sağlanamaz ise, ruhsat sahibi Genel Müdürlüğe müracaat ederek kamulaştırma talep edebileceği gibi irtifak ve/veya intifa hakkı talebinde de bulunabilir. Talep, Genel Müdürlükçe incelenir, uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır.

İrtifak intifa ve kamulaştırma işlemleri 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. İrtifak, intifa ve kamulaştırma bedel ve masrafları ruhsat sahibince ödenir.

Kamulaştırmada, ruhsat süresinin bitmesi veya kullanım amacının ortadan kalkması ile kamu yararı ortadan kalkar ve gayrimenkul eski sahibinin talebi üzerine günün rayiç bedeli üzerinden iade edilir. Bu durumda kamu yararının ortadan kalktığından kendisine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde gayrimenkul sahibinin Genel Müdürlüğe müracaatla talepte bulunması şarttır.

Gayrimenkulün iadesi söz konusu olduğunda, gayrimenkulün eski sahibine rayiç bedelin tespiti takiben, arazi bedelini ödemesi için bir yıl süre tanınır. Bu süre zarfında arazi bedelinin hak sahibine ödenmesi halinde gayrimenkul eski sahiplerine iade edilir.

Rehin, Haciz, İhtiyati Tedbir ve İpotek Tesis

Madde 16 – Kaynağın işletilmesinde gerekli olan kuyular, her türlü tesisler, ekipman, su taşıma hat ve sistemleri, aletleri ile bir senelik diğer işletme malzemesi üzerine münferiden haciz, ihtiyati tedbir ve rehin konulamaz. Ancak, arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve kullanım hakları ile tesislerin bütünü haciz ve ihtiyati tedbir konusu olabilir.

Kaynak işletmeciliğini engellemeyecek durumda görülen her türlü tesis, alet, malzeme ve nakil vasıtalarına haciz ve ihtiyati tedbir konulabileceği gibi, işletmenin yıllık gelir üzerine de haciz ve ihtiyati tedbir konulabilir. Bunların icraen satışına teşebbüs edilmesi halinde alacaklı ve icra dairesince işletmenin faaliyeti durdurulmayacağı gibi bu faaliyete müdahale de edilemez.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi kaynak için yapmış olduğu borcunu veya ileride bu maksatla borçlanmasını teminen kaynak hakları üzerinde bir veya birden fazla derece ve sırada ipotek tesis ettirebilir.

İpotek ile temin edilen alacaktan dolayı işletme ruhsatı ve/veya kullanım sahibi şahsen de sorumludur.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkına haciz yoluyla veya ipoteğin paraya çevrilmesi suretiyle sahip olmak isteyen talibin, bu hakkın sahip olabilmesi için bu Kanunda öngörülen şartları haiz olması gerekir.

743 sayılı Türk Kanunun Medenisinin ipoteğe ilişkin hükümleri, kaynak ipoteklerine de aynen uygulanır.

Kaynak hakkı üzerine tesis edilen ipotek, sicilindeki kaydın silinmesi ile son bulur. Tesis olunan ipotek, ruhsat süresini geçemez.

Krediler

Madde 17 – Kaynak arama, teknolojik araştırma ve geliştirme, proje tesis, işletme ve çevre finansman kredileri Madencilik fonu kaynaklarından gerçekleştirilir.

Kaynak Rezervuarının Korunması ve Çevre Kirliliğinin Önlenmesi

Madde 18 – Bu kanuna tabi faaliyetlerde, kaynağı oluşturan sistemin korunması, akışkanın israf edilmemesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi esastır. Koruma alanları içinde sisteme zarar verecek ve yapısını bozacak faaliyetlerde bulunulamaz. Koruma alanlarının tesbiti, arama ruhsat sahibince, arama ruhsatı söz konusu değil ise Genel Müdürlük veya teknik kurul tarafından yapılır. Ruhsat sahibi tarafından belirlenen koruma alanları, Genel Müdürlük veya teknik kurul tarafından incelenerek yeniden düzenlenebilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, kaynağı işletmeye almadan önce 2872 sayılı Çevre kanunu uyarınca gerekli işlemleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Ruhsat sahibi, kullanım sonrası açığa çıkan akışkanı çevre mevzuatına uygun şekilde deşarj etmek veya kaynağın şifalı özelliğini bozmayacak şekilde reeekte etmekle yükümlüdür. Kaynağın birden fazla alanda kullanımında hak sahipleri, kaynaktan istifade ettikleri oranda deşarj veya reenjeksiyon ameliyesine katkıda bulunmak zorundadır.

Kaynağın ve ait olduğu sistemin korunması veya çevre kirliliğinin önlenmesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen hak sahiplerinin teminatları, Fona irad kaydedilerek gerekli tedbirlerin alınması için kendilerine en fazla bir yıl süre verilir. Verilen süre içinde de tedbir alınmaz ise teminatı on katına çıkarılır ve gerekli tedbir alınmaz ve teminat tamamlanmaz ise faaliyet durdurulur. Faaliyetin durdurulduğu tarihten itibaren en geç bir yıl içinde de tedbir alınmaz ve teminat alınmaz ise ruhsat fesh edilir. Acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde, gider ve masrafları Fondan karşılanmak üzere Genel Müdürlük tarafından gereken tedbirler alınır veya aldırılır. Yapılan gider ve masraflar daha sonra hak sahibinden tahsil edilir. Ayrıca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkında kanun hükümleri ile diğer kanunlarda belirtilen cezai hükümler saklıdır.

Terk ve Tesislerin İntikali

Madde 19 – Arama ruhsatı sahibi, ruhsat alanının tamamını veya bir kısmı, işletme ruhsatı sahibi ruhsatını veya kullanım haklarının bir kısmını terk talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük, emniyet tedbirlerinin yerine getirilmesi ve çevre düzenlenmesi yapılmasını müteakip terk talebini kabul eder.

Arama ve işletme ruhsatları veya kullanım haklarının, fesh, iptal, terk veya sürenin bitmesi sebebiyle sona ermesi halinde, hak sahibine tazminat vermeksizin kuyular ve bunların korunması için yapılmış tesisler, gerekli kuyu başı emniyet tedbirleri alınmış olmak kaydı ile devlete intikal eder.

İkinci fıkra kapsamı dışında kalan tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine aittir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Hizmetleri İle İlgili Haklar

Madde 20 – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, ruhsat şartı aranmaksızın da her yerde arama, araştırma ve geliştirmeye yönelik her türlü bilimsel ve teknik çalışmayı yapabilir. Ancak, başka ruhsat alanlar üzerinde yaptığı bu tür çalışmalar için, mevcut hakların korunması ilkeleri çerçevesinde yeni rezervuar bulguları için buluculuk hakkı talep edebilir.

Yönetmelik

Madde 21 – Bu kanunun uygulanmasına dair hususlar, kanunun yayımlanmasından itibaren altı ay içinde çıkarılacak yönetmelikler ile düzenlenir.

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 22 – Bu kanun ile, 10.06.1926 Tarihli ve 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının istismarı ile kaplıcalar tesisatı hakkında kanun ile 12.03.1982 tarihli ve 2634 sayılı turizmi teşvik kanunun ek birinci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Yetki Devri

Madde 23 – Mahalli İdarelerin bu kanunun uygulanabilmesi için yeterli teknik ve idari yapıya kavuşmaları halinde bakanlık bu kanundan gelen yetki ve mükellefiyetlerini ilgili mahalli idarelere devredebilir. Bu durumda teknik kurul, ilgili mahalli idare tarafından oluşturulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Geçici Madde 1 – Bu kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içinde Genel Müdürlük bünyesinde, bütün kaynak sahalarına ait ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan tüm çalışmalar ile ilgili bilgiler toplanır ve değerlendirilir.

Geçici Madde 2 – Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce kazanılmış hakların sahipleri; bu haklarına konu olan kaynağa ait, mevcut jeolojik, jeofizik, kimyasal etüdler ile sondaj çalışmalarına ilişkin rapor doküman, üretim şekli ve miktarları, testleri ve sahadaki mevcut tesislere ait bilgi ve projeleri, hak sahibi olduğunu gösterir ruhsat, izin, imtiyaz, sicil ve benzeri belgeleri, işletme projesi, harç ve teminat makbuzları ile birlikte Genel Müdürlüğe vererek bu kanun hükümlerine göre intibak yaptırmakla yükümlüdür.

İntibak müracaatlarındaki hata ve noksanlıklar, müracaat sahibine tebliğ edilerek iki ay içinde tamamlanması istenir. Bu kanun hükümlerine göre intibakını yaptıran hak sahiplerine işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verilir.

İntibak amaçlı müracaatlar, bu kanunun uygulanmasına dair yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde yapılmak zorundadır. Aksi takdirde haklar fesh edilir.

Geçici Madde 3 – İl Özel İdarelerinin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar il özel idaresine, il özel idaresinin işletme ruhsatnamesi verdiği kaynaklar ruhsatname sahibine vilayetçe rüsum ve temettü hisseleri devredilen kaynaklar devir alan belediye veya köye belediyelerin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar belediyeye, belediye veya il özel idarelerin ortağı olduğu şirketlerin işlettiği kaynaklar şirkete intibak ettirilir.

Bu kanun yürürlüğe girmesinden önce Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğünün kaynak potansiyeli tespit ettiği alanlara ilişkin hakları saklıdır. Bu hakların ruhsata dönüştürülmesinde geçici ikinci madde hükümleri uygulanır. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün mülga 6309 sayılı Maden Kanununa göre verilmiş veya talep edilmiş buluculuk hakları saklıdır. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü bu kanunun yayımı tarihinden önce kendi bütçesi ile etütlerini yaparak varlığını ortaya koyduğu sahalar ve kuyular içinde belgeleri ve raporları ile birlikte Genel Müdürlüğe müracaat ederek buluculuk hakkı talep edebilir.

Turizm alanları ve turizm merkezleri ilan edilen jeotermal sahalarda, 2634 sayılı turizmi teşvik kanunun ek birinci maddesine göre Turizm Bakanlığınca jeotermal kaynaklar ve mineralli sulara ilişkin verilmiş haklar saklı olup, intibakları bu kanunun hükümlerine göre yapılır.

Sözleşmeleri ile hak sahibi olunan kaynaklarda kullanılan akışkana ilişkin rüsum haricinde sözleşmenin diğer mali hükümleri süre sonuna kadar saklıdır.

İntibaklarda ruhsat süresi hak sahiplerinin kullandıkları süre dikkate alınarak altmış yılı geçmemek üzere bu kanunda belirtilen sürelerle uygun olarak verilir. İşletme imtiyazlı sahalarda ise hak sahibinin geçmişte kullandığı süre dikkate alınarak toplam süre doksandokuz yılı geçmeyecek şekilde verilir.

Bu yasa yürürlüğe girmeden önce konu ile ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların tarafından yayımlanmış, yönetmelik veya tebliğler yasa yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hükümsüzdür.

Geçici Madde 4 – Bu kanunun uygulanmasına dair yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde arama ruhsatı müracaatlar kabul edilmez. Bunu takip eden iki ay içerisinde kaynak alanlarına yapılan müracaatlar aynı zamanda yapılmış kabul edilir. Bu süre içinde aynı alana birden fazla müracaat yapılmış ise bu kanuna göre ruhsat alabilecek nitelikteki uygun müracaatçılar arasında ihale edilerek ruhsatlandırılır.

Geçici Madde 5 – Bu kanunun yayımı tarihinden önce hak sahibi olan gerçek kişiler intibak için tanınan altı aylık süre içerisinde kuracakları bir şirket vasıtası ile intibak yapmak zorundadır. Aksi halde hakları iptal edilerek kaynak ihale edilir.

Yürürlük

Madde 24 – Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 25 – Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu Yürütür.

Astıdır
İbrahim ARAC
Kanunlar ve Kararlar Müdürü